

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-493-1-36>

**PROBLEMATIC ASPECTS OF THE IMPLEMENTATION
OF THE ADMINISTRATIVE AND LEGAL STATUS
OF UKRAINIAN CITIZENS IN LEGAL RELATIONS**

**ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ
ГРОМАДЯН УКРАЇНИ У ПРАВОВІДНОСИНАХ**

Masalitin V. V.

*Postgraduate Student of the Department
of Civil, Administrative,
and Financial Law
Classical Private University
Zaporizhzhia, Ukraine*

Масалітін В. В.

*аспірант кафедри цивільного,
адміністративного
та фінансового права
Класичний приватний університет
м. Запоріжжя, Україна*

Реалізація адміністративно-правового статусу громадян України у правовідносинах пов'язана з низкою проблемних аспектів, які потребують наукового дослідження та вирішення задля забезпечення верховенства права, законності та ефективного функціонування адміністративно-правових відносин. Адміністративно-правовий статус громадян України являє собою комплексну правову категорію, що охоплює сукупність прав, обов'язків та юридичної відповідальності фізичних осіб у сфері публічного адміністрування, які закріплені нормами адміністративного законодавства України [1, с. 15].

Відповідно до ст. 3 Конституції України [3], людина, її життя, здоров'я, честь і гідність, недоторканість та безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, а утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Водночас згідно зі ст. 68 Основного Закону, кожен зобов'язаний неухильно додержуватися Конституції та законів України, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей. Наведені конституційні положення становлять правову основу адміністративно-правового статусу громадянина України і визначають базові засади його реалізації у конкретних правовідносинах. Одним із проблемних аспектів реалізації адміністративно-правового статусу громадян України є недостатня обізнаність громадян щодо власних прав та обов'язків у сфері публічного адміністрування. Як зазначається у літературі, значна частина громадян України не знає про свої права, свободи та способи їх захисту, що призводить до неможливості повною мірою їх реалізувати [4]. У зв'язку з цим необхідним є підвищення рівня правової освіти та

культури населення, проведення широкої інформаційно-роз'яснювальної роботи з питань адміністративно-правового статусу особи, прав та обов'язків громадян у адміністративних правовідносинах.

Ще однією проблемою є недосконалість правового регулювання окремих аспектів адміністративно-правового статусу громадянина України. На сьогодні в Україні правовий статус особи у сфері публічного адміністрування врегульовується численними законодавчими актами, які часто містять суперечливі або застарілі норми і не завжди відповідають реаліям суспільного життя. Зокрема, потребують модернізації та приведення у відповідність до міжнародних стандартів норми законодавства щодо адміністративних послуг, адміністративної відповідальності громадян, адміністративного оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень тощо.

Крім того, гострою проблемою залишається недотримання та порушення прав громадян з боку органів публічної адміністрації при здійсненні ними владних управлінських функцій. Аналіз судової практики та звернень громадян свідчить про непоодинокі випадки незаконних дій посадових осіб органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, що полягають у неправомірній відмові у наданні адміністративних послуг, порушенні процедури розгляду звернень громадян, застосуванні необґрунтованих адміністративних обмежень та ін [4]. Для розв'язання цієї проблеми необхідним є посилення контролю за діяльністю публічної адміністрації з боку держави та інститутів громадянського суспільства, удосконалення адміністративно-деліктного законодавства, яке б передбачало більш сувору відповідальність посадових осіб за порушення прав і свобод громадян, а також розширення можливостей адміністративного та судового захисту громадянами своїх порушених прав.

Окремої уваги також потребує питання удосконалення процедур реалізації громадянами наданих їм прав у сфері публічного адміністрування. Адже недостатньо лише проголосити та закріпити за громадянами певні права, важливо також забезпечити наявність ефективних та доступних механізмів практичного втілення цих прав у життя. В Україні процедури реалізації багатьох прав громадян (наприклад, право на звернення, на доступ до публічної інформації, на участь в управлінні державними справами та ін.) є надмірно бюрократизованими, ускладненими, а відтак – недостатньо зручними та доступними для пересічних громадян [3]. Як наслідок, значна кількість громадян через складність та обтяжливість таких процедур відмовляється від реалізації своїх прав або здійснює їх не повною мірою.

У зв'язку з викладеним, одним із ключових напрямків розв'язування проблем реалізації адміністративно-правового статусу громадян України має стати подальше впровадження концепції «сервісної» держави, забезпечення максимальної доступності, відкритості, прозорості адміністративних процедур [1]. Зокрема, потрібно розширювати перелік адміністративних послуг, які можуть надаватися громадянам дистанційно, через онлайн-сервіси, удосконалювати роботу центрів надання адміністративних послуг, забезпечувати доступ громадян до публічної інформації, залучати громадськість до обговорення та прийняття важливих управлінських рішень.

Крім того, важливо створити належні умови для ефективного громадського контролю за діяльністю органів публічної адміністрації. З цією метою необхідно розробити та затвердити на законодавчому рівні порядок здійснення громадського контролю, права та обов'язки суб'єктів його здійснення, передбачити обов'язок органів публічної адміністрації розглядати та враховувати рекомендації інститутів громадянського суспільства, що здійснюють громадський контроль.

Слід також звернути увагу на те, що в умовах інформатизації суспільства та розвитку електронного урядування особливого значення набуває реалізація адміністративно-правового статусу громадян в електронних правовідносинах. Використання інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє значно підвищити ефективність комунікації громадян з органами публічної влади, полегшити доступ до адміністративних послуг та публічної інформації, залучити ширше коло громадян до процесу прийняття управлінських рішень. Водночас як відзначається у науковій літературі, розвиток е-урядування в Україні відбувається доволі повільно та безсистемно, а більшість електронних адміністративних послуг досі не мають високий попит серед населення через недостатню обізнаність громадян щодо їх наявності та переваг, а також недовіру до безпечності та надійності електронних сервісів [1].

Розв'язання окреслених проблем вбачається у проведенні комплексної реформи системи публічного адміністрування на засадах людиноцентризму, верховенства права та законності, оптимізації та спрощенні адміністративних процедур, розбудові сервісно-орієнтованої моделі держави. Важливими напрямками удосконалення реалізації адміністративно-правового статусу громадян України мають стати: систематизація та модернізація адміністративного законодавства, приведення його у відповідність до міжнародних стандартів; підвищення правової обізнаності громадян щодо своїх прав та обов'язків у відносинах з публічною адміністрацією; посилення громадського контролю за діяльністю органів публічного адміністрування, розвиток дієвих механізмів відповідальності посадових осіб за порушення прав громадян; впровадження

концепції електронного урядування, популяризація електронних адміністративних послуг; закріплення інформаційних прав громадян як компоненту адміністративно-правового статусу особи.

Література:

1. Адміністративне право України. Повний курс : підручник. Галуцько В., Діхтєвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
2. Демократичні засади державного управління та адміністративне право : монографія / Ю. С. Шемшученко та ін. Київ : Юридична думка, 2020. 496 с.
3. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
4. Стеценко С. Г. Сучасний погляд на предмет адміністративного права. С. Г. Стеценко. *Публічне право*. 2016. № 1. С. 20–26. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pp_2016_1_4
5. Теорія держави і права : підручник. О. В. Петришин, С. П. Погребняк, В. С. Смородинський та ін. ; за ред. О. В. Петришина. Х. : Право, 2015. 368 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-493-1-37>

PRINCIPLES OF LEGAL SUPPORT FOR DEVELOPING E-GOVERNMENT IN UKRAINE

ПРИНЦИПИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Oksiutenko K. V.

*Postdoctoral Student, V.M. Koretsky
Institute of State and Law
of The National Academy of Sciences
of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Оксютенко К. В.

*докторант
Інститут держави і права
імені В.М. Корецького
Національної академії наук України
м. Київ, Україна*

Розвиток електронного урядування є пріоритетним напрямом реформування національної системи органів публічної адміністрації України. Крім того, у рамках реалізації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським